CRISTIAN MIHAIL

MODIFICĂRI SEMANTICE ÎN LEXICUL LATIN AL ROMÂNEI SUB INFLUENȚA MEDIULUI MILITAR (V)

Cercetările prezentate în acest articol le continuă pe cele publicate în articole anterioare[1], în cadrul temei din enunț.

Aşadar, în analizarea vocabularului latin moştenit al românei vom urmări să aplicăm *criteriul latinei de frontieră,* pe care l-am definit astfel: ori de câte ori se constată modificări semantice ale unor cuvinte româneşti în raport cu sensul clasic al etimonului lor latin este posibil şi probabil ca inovațiile semantice să se fi produs în limbajul de grup al armatei romane şi/sau luptătorilor daco-romani. De asemenea, dacă ne aflăm în prezența unor cuvinte latine păstrate, în aria neolatinității, numai în română – fie cu sensul lor clasic, fie modificate semantic – este posibil şi probabil ca ele să fi aparținut aceluiaşi grup de vorbitori.

Pentru a transmite şi înrădăcina cuvinte specializate şi modificări semantice în limba generală (latina dunăreană), era necesar ca acest grup de vorbitori/luptători (1) să fie predominant sau important numericeşte şi cu prestigiu în cadrul vorbitorilor idiomului general şi (2) să poarte comunicări pe o foarte îndelungată perioadă. Condițiile au fost îndeplinite prin constatările: (a) militarii şi veteranii erau dislocați în întreg „capul de pod" nord-dunărean (pe care îl reprezenta Dacia în cadrul apărării frontierelor Imperiului Roman) şi (b) în continuitate: masa populației romanizate (atâta câtă a fost), după retragerea armatei romane, a luptat mai bine de un mileniu împotriva atacurilor triburilor, ulterior statalizate, ale barbarilor germanici, slavi şi turanici. Pe aceste baze, am identificat o nouă serie de modificări semantice de grup armat ancestral, care va fi prezentată după cum urmează.

1. Dr. *a apleca* (ar. *aplecu,* megl. *plec*) este moştenit din lat. *applĭcāre* (EWR, 97; REW, 548; DER, 332; DEX ş.a.), care avea următoarea structură semantică: (1) „a aplica", ca în formulările: *applicāre moenibus scalas* (Titus Livius, 59 a. Chr. – 17) „a propti scările de ziduri"; *trunco se applicuit* (C. Iulius Caesar, 100 – 44 a. Chr.) „s-a lipit de un trunchi"; *Cornelius flumini castra applicuit* (Livius)

[1] Cristian Mihail, *Modificări semantice în lexicul latin al românei sub influența mediului militar*: (I), în CL, XXXV, 1990, nr. 1, p. 21-31; (II), în DR, s.n., I, 1994-1995, nr. 1-2, p. 313-319; (III), în DR, s.n., II, 1996-1997, nr. 1-2, p. 325-332 şi (IV), în DR, s.n., III-IV, 1998-1999, p. 213-216.

DACOROMANIA, serie nouă, IX – X, 2004 – 2005, Cluj-Napoca, p. 191-197

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

„Corneliu şi-a sprijinit tabăra de fluviu”; *applicare sinistrum (cornu) ad oppidum* (Livius) „a-şi sprijini flancul stâng de oraş”; *applicat capulo tenus ensem* (P. Vergilius Maro, 70 – 19 a. Chr.) „vâră sabia până la mâner”; (2) (mar.) a) „a îndrepta spre”; b) „a acosta, a poposi”, ca în *navibus ad terram applicatis* (Caesar) „corăbiile fiind acostate la țărm”; (3) (fig.) „a aplica”, „a lipi”, ca în *applicāre se ad aliquem* (M. Tullius Cicero, 106 – 43 a. Chr.) „a se lipi de cineva” (ThLL; Guțu, DLR). Prin analiza acestei structuri, observăm intensa circulație a lat. *applicāre* în mediul militar, fapt întărit de constatarea că ngr. *applikaio* „a trage în gazdă”, „a poposi”, provine din sintagma *aplĭcāre castra* (NGSt; comentariu în REW).

Dr. *a apleca* are următoarele sensuri: 1) „a (se) înclina” şi fig. „a (se) supune”; 2) „a alăpta”[2]; 3) fig. „a simți atracție, vocație pentru ceva”; 4) (în expr.) „a i se apleca”, „a-i veni greață”[3] (DEX).

În limbile neolatine occidentale, continuatorii lat. *applĭcāre* nu au sensuri legate de mediul de luptă armată, precum cat. *aplegar,* v. fr. *aplover,* sp. *allegar* şi pg. *achegar* „a aduce”, „a apropia”, „a uni” (REW, 548 ş.a.).

Pentru sensul „a (se) apleca”, în aceste idiomuri se utilizează împrumuturi culte de la lat. *inclināre,* precum it. *inclinare,* sp. şi pg. *inclinar,* sau o moştenire de la lat. pop. **pendicāre* (cl. *pendēre*) „a spânzura” ş.a., ca fr. *pencher* (DEHF).

2. Dr. (înv.) *a cumpli* (ar. *cumpli* „a termina”) provine din (derivat al lat. arh. *plere* „a umple”; DEL, DCELC) lat. *complēre,* lat. pop. **cumplire* (EWR, 445; CDDE, 445; REW, 2101; DER, 2677 ş.a.), care semnifica: (1) „a umple”, ca în *complēre fossam aqua* (Caesar) „a umple şanțul cu apă”; (2) (spec.) „a umple, a ocupa complet”, ca în: *complēre montem hominibus* (Caesar) „a umple muntele cu oameni”, *milites murum celeriter complent* (Caesar) „îndată soldații umplu zidul” şi fig. *complēre caede incendioque cuncta* (Livius) „a umple totul de masacre şi incendii”; (3) (mil.) „a completa (efectivul)”, *complēre legiones* (Caesar) „a completa efectivul legiunilor”; (4) (vârstă şi timp) „a împlini, a trăi”, *complevit tempora vitae* (Publius Ovidius Naso, 43 a.Chr. – 17) „şi-a trăit traiul; (5) „a îndeplini”, „a desăvârşi”, *ut summum mei promissi compleam* (M. Tullius Cicero) „ca să-mi îndeplinesc în întregime promisiunea” (ThLL; Guțu, DLR).

Dr. *a cumpli* s-a modificat semantic față de etimon la „a ucide” – sens de violență maximă – în mediul unor lupte necruțătoare, plecându-se de la „a desăvârşi” (după cum rezultă din structura semantică a lat. *complēre*); cf. şi derivatele dr. *a cumpli*, dr. *cumplit* „groaznic”, *cumpliciune* (înv.) „cruzime”, *cumplitură* (înv.) „omorâre” (DER, 2677).

---

[2] Cf. „a apleca la sân” (DER) şi opinăm prin îndemnul militarului şi/sau veteranului către femeile lor pentru ca acestea să lipească gura odraslei la sân (sensul 3 fig. din structura semantică a lat. *applĭcāre*).

[3] Când îți vine greață, te apleci, pentru ca, eventual, să vomiți fără a te stropi pe picioare, ceea ce înlătură dificultatea exprimată în DER.

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

În celelalte arii romanizate, sensurile ar. *cumpli* „a împlini, a desăvârşi" şi cele similare ale it. *compi(e)re,* sp., pg. *cumplir,* v. it. *cumplire,* v. fr. *complir*, fr. *accomplir* nu au fost conduse spre violenţă, Munţii Pindului fiind mai puţin expuşi invaziilor barbare, iar Romania occidentală, mult mai rapid „pacificată"/statalizată de barbari. Aceeaşi explicaţie este valabilă şi pentru derivatele descendenţilor occidentali ai lat. *complēre,* precum sp. *cumplido* „desăvârşit", „complet", „larg", „abundent", ajungându-se chiar la ...„compliment", ca sp. *cumplimiento* (de unde it. *complimento* şi fr. *compliment* (DCELC, DEHF)) etc.

Pentru sensul „a ucide", în ariile romanizate sus-menţionate a fost normală şi suficientă: (a) continuarea cuvintelor latine clasice, precum: lat. *occidere,* ca în ar. *ţid(ere),* it. *uccidere* ş.a. (printre care şi dr. *a ucide*); (b) generalizarea unor metafore (amuzante), ca fr. *tuer,* provenit din lat. pop. **tūtāre* (cl. *tūtāri*) „a proteja", apoi, „a potoli" (DEHF) şi it. *ammazzare* (> sp. *mazar* şi pg. *maçar*), format de lat. pop. **mattea* „ciomag" (DEI, I, 166) sau (c) un împrumut din arabă, în care cuvântul care a dat it. *assassino* (> fr. etc.) însemna „băutor de haşis" (DEHF). Nicăieri, nici măcar o amintire de limbaj din mediul militar.

3. Dr. *(în)dupleca* (ar. *nduplic, -ari* „a încovoia") este transmis din lat. *duplicāre* (lat. pop. *(in)*duplicāre*) (EWR, 834; CDDE, 523; REW, 2801; DER, 3121 ş.a.), care avea două sensuri: 1) „a dubla", „a spori", ca în *duplicāre modum hastae* (Cornelius Nepos, sec. I a.Chr.) „a dubla lungimea lancei"[4] şi 2) „a îndoi", „a curba", *hasta duplicat virum transfixa dolore* (Ovidius) „lancea care a străpuns pe viteaz îl îndoaie de durere" (ThLL; Guţu, DLR).

Sensul dr. *a îndupleca* – „a determina pe cineva să se supună, să consimtă la ceva, să facă ceva" (DEX) – apare ca provenind din cel de al doilea sens (violent) al etimonului latin („a îndoi", „a curba" devenit „a determina la supunere", sub amintirea indicelui semantic al forţei).

Restrângerea semantică a lat. *duplicāre* (în mediu violent) nu a fost remarcată de Ernout şi Meillet, care afirmă – în registru etimologic – că descendenţii neolatini ai dublării se formează „mai ales în română de la *duplicāre,* iar în celelalte limbi romanice din *duplāre*" (cf. fr. *doubler* ş.a.) (DEL, p. 188). Se neglijează sensul „îndoire (încovoiere)", care duce la „supunere" şi „înduplecare" în română, în care dublarea nu are de-a face cu nici unul dintre aceste etimoane (rom. *dublu* este împrumutat din fr. *double,* care provine din lat. *dŭplus;* DEHF)[5].

Dintre continuatorii vest-romanici ai lat. *duplicāre* (REW, 2801), doar sp. *doblegar* „a (se) mlădia", „a (se) îndoi" are la fig., rar, sensul „a (se) înduplecа". Pentru sensul „a (se) înduplecа", în toată Romania occidentală avem de-a face cu împrumuturi culte de la lat. *convingere* (fr. *convaincre* ş.a.), *persuadēre* (sp. *persuadir* ş.a.) şi *condescendere* (pg. *condescender* ş.a.). Nici o moştenire din *sermo castrensis.*

[4] De remarcat un derivat interesant al lat. *duplicāre:* lat. *duplicarius* „soldat care primeşte soldă dublă" (DEL, P. 188).

[5] Dr. (şi ar.) *duplu* (înv.) ar putea proveni din lat. *dŭplus,* nu ca în DER, 3084.

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

4. Dr. *lingură* (ar., mg. *lingură,* ir. *lingurę*) este continuarea lat. *lĭngulă,* dim. al lat. *līngua* „limbă”[6] (EWR, 981; CDDE, 1002; REW, 5036; DER, 4884 ş.a.)[7]. Rosetti (ILR, I, p. 169) consideră că lat. *lĭngulă* este continuat numai în română[8], dar Meyer-Lübke (REW, 5036) menţionează cat. *alegra* (chir.) „trepan” şi sp. şi pg. *legra* (chir.) „răzuitor de oase şi al pietrei de pe dinţi”, pe care însă Corominas (DCELC, III, p. 71) le consideră... semiculte. Dar nu există argumente pentru a nu fi considerate ca împrumuturi livreşti în chirurgia medievală.

Lat. *lĭngulă* avea următoarele sensuri: 1) limbă mică de pământ, ca în *oppida posita in extremis lingulis* (Caesar) „cetăţi aşezate la capătul unor mici limbi de pământ (spre mare)”; 2) „şiret la încălţăminte” şi fig. „secătură”; 3) „lingură”; 4) „spadă mică ascuţită” (M. Terentius Varro, 116 – 27 a. Chr.); 5) „limbuşoară la instrumentele de suflat”; 6) „acul balanţei”; 7) „capăt strâmtat de tub”; 8) „capătul scurt al unei pârghii” şi 9) „os al sepiei” (Guţu, DLR).

Opinăm că lat. *lĭngulă* s-a restrâns semantic, în doi timpi, în latina dunăreană, la sensul „lingură”: ca urmare a utilizării frecvente a etimonului în mediul militar, mai întâi, la sensurile 1, 3 şi 4 şi, apoi, trecut în limbajul veteranilor, a rămas firesc doar la semnificaţia 3 din structura sa semantică.

Dr. *lingură* –„obiect casnic (pentru gătit şi mâncat), scobit şi cu mâner” – a revenit la o structură semantică largă, specifică cuvintelor foarte vechi (a se vedea în DEX).

În limbile neolatine occidentale – lipsite de influenţa puternică a unui mediu predominant de luptători armaţi – sensul „lingură” este asigurat de neoformaţii de la lat. *cochleārium, -are* „linguriţă pentru melci şi ouă” < lat. *cochlea*[9], precum fr. *cuillère* (DEHF), sp. *cuchara,* it. *cuchaio* (DEI, II, 1182) şi pg. *colher* (NDELP).

5. Dr. *a peţi* continuă lat. *petĕre,* lat. pop. **petire* (EWR, 1208; CDDE, 1370 ş.a.), cf. v. nap. *pezzire* „a cerşi:” (>) it. *pezzente* „cerşetor”, sp. şi pg. „a peţi”[10], pg. *pedinte* „flaşnetă”, sp. şi pg. *pedido* „livrare”, „vânzare” şi (înv.) „petiţie” (REW, 6444; DER, 6312).

Lat. *petĕre* avea o structură semantică amplă: I. a căuta (să atingă) 1) să ajungă undeva, 2) să lovească, atacând, ca în *petĕre caput* (Cicero) „a viza să lovească capul”, *petĕre Hesperiam bello* (Vergilius) „a lovi Hesperia cu război”; II. „a căuta să obţină”, 1) „dorind”, ca în *petĕre gloriam* (Ovidius) „a căuta glorie”; 2) a) (spec.) „a candida la o magistratură”, b) „a peţi”, ca în *multi illam petiere*

---

[6] Lat. *lĭngua* este un derivat de la lat. *lingere* „a linge” (DEL).

[7] Din cuvântul românesc provine bg. *lingur* „ţigan care meşteşugăreşte şi vinde linguri de lemn”, der. *lingurka* (fem.); *lingurče* „ţigănuş” (Capidan, *Raporturi*).

[8] Nu există motiv de surprindere că un cuvânt care (în opinia noastră) aparţine limbajului militar ancestral s-a păstrat numai în română – singura limbă neolatină copios influenţată de acest limbaj. Cuvinte latine de mediu militar moştenite doar în română mai există: *imperator, miles, procedere, sarcina, scandula, tĕnuāre* şi *attĕnuātus, trepidare* şi *trepidus* (cf. articolele noastre menţionate *supra*, nota 1).

[9] Lat. *cochlear, -are* provine din gr. *kochlós* „scoică” (NDELP).

[10] Dar numai cu complement (în expresii): sp. *pedir en matrimonio* şi pg. *pedir em casamento.*

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

(Ovidius) „mulţi au peţit-o”; 3) „a cere, rugându-se”, ca în *pacem a Romanis petierunt* (Livius*)* „au cerut romanilor pace”; 4) „a pretinde”, „a reclama”; 5) „a se duce să ia”, „a lua”, „a scoate” (Guţu, DLR).

Avându-se în vedere dorinţa firească a militarilor şi veteranilor de a se căsători/rostui, opinăm că lat. *petĕre* s-a restrâns în limbajul acestor categorii de vorbitori (predominante în latina din Dacia) la „a peţi”, care chiar înglobează indicii semantici de „căutare”, „dorinţă”, „rugă”, „pretenţie”, „deplasare” şi „scoatere / luare de undeva”, aflaţi în structura semantică a acestui cuvânt latin, de unde în dr. *a peţi* sunt oarecum însumate: căutarea cu dorinţă/rugă a miresei, scoaterea din căminul părinţilor şi ducerea ei la casa militarului/veteranului.

Ceea ce nu s-a petrecut în limbile romanice vestice, în care lat. *petĕre* a fost înlocuit de lat. *demandare* „a cere” (DCELC, III, p. 713), ca în fr. *demander en mariage* „a peţi”.

Opinăm că lat. *petĕre* > dr. *a peţi*, lat. *miles* > dr. *mire* şi chiar lat. *vĕtĕrānus* > dr. *bătrân* făceau parte din limbajul obsesiv atât al militarilor şi veteranilor dornici de a se căsători, cât şi al localnicelor care „vânau” o partidă cu bănoşii reprezentanţi ai oastei, avându-se în vedere că, încă de la Hadrianus (117 – 138), veteranii se puteau căsători cu femei autohtone, iar de la Septimius Severus (193 – 211) chiar soldaţii în termen puteau încheia căsătorii (în legalitate).

6. Dr. *seceră* (ar. *seatire,* mg. *sętări*) urmează lat. *sicilis* (EWR, 1573; REW, 7900; DER, 7655 ş.a.), care denumea „un fier de lance cu lamă lată curbată” şi „un fel de seceră” (DEL). De la Ernout şi Meillet mai aflăm că ar putea proveni din lat. *sĕcare* „a scurta”, dar mai sigur a fost format de la lat. *sica, -ae* „pumnal cu lama curbată”, un împrumut din tracă, deoarece acest tip de pumnal era arma naţională a tracilor. Mai târziu, la Roma, *sica* a devenit arma briganzilor şi a asasinilor. De unde lat. *sicarius* „cuţitar”, „asasin”, „bandit” (> fr. *sicaire* „ucigaş plătit”) (DEL, p. 623). Cuvântul este vechi, fiind prezent în versuri din *Eneida* (DEL), dar şi la Quintus Ennius (239 – 169 a. Chr.) şi C. Plinius Secundus (Pliniu cel Bătrân) (23 – 79), de asemenea ca unealtă agricolă şi armă (ThLL; Guţu, DLR).

Dr. *seceră* are doar sensul „unealtă agricolă manuală cu lama curbată cu care se taie/recoltează păioasele”. Deşi a pierdut unul dintre sensurile etimologice, cel de „armă”, secera trebuie să fi fost utilizată (aflându-se la îndemână) ca armă în luptele seculare ale daco-romanilor şi românilor, precum: *furca* < lat. *furca, fuşte* (înv. „bâtă”) < lat. *fustis* (der. dr. *fustaşi* „lăncieri”), *măciuca* < **matteuca, securea* < lat. *securis* etc., dintre care – adăugându-se şi denumiri de arme din slavă[11] – multe au trecut în limbile vecine (Drăganu, *Rom.,* p. 85-86).

[11] Căci multe denumiri militare latine au fost înlocuite – în cadrul confruntărilor Romaniei cu barbarii – cu cuvinte slave în est şi germanice în vest, precum: *bellum* cu dr. *război* (< sl.) – fr. *guerre* etc. (< germ.); *calcar,-aris* cu dr. *pinten* (< sl.) – fr. *éperon* (< franc.); *castra, -orum* cu dr. *tabără* (< sl.) – fr. *bivouac* (< germ.); *hasta, -ae* cu dr. *suliţă* (< sl.) – it. *picca* etc. (< germ.); *signum* cu dr. *steag* (< rus.) – fr. *étendard* (< franc.) etc.

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

Având în vedere acest „climat", opinăm că apartenența lat. *sicilis* la limbajul roman şi, apoi, daco-roman al armelor i-a determinat continuitatea în română. Mai mult – cu excepția unor dialecte italiene (probabil, din zone cu densitate mai mare de veterani) – limbile neolatine occidentale nu-l cunosc. Astfel, pentru sensul „seceră" în aceste idiomuri circulă: sp. *segadera,* derivat din *segar* < lat. *sĕcare* „a scurta" (DCELC, IV, p. 174); it. *falce, falcetto* şi pg. *foice* < lat. *falce(m)* < lat. *falx, -cis* „coasă" (DEI şi NDELP) şi fr. *faucille* < lat. pop. **falcicula,* dim. al lat. *falx, -cis* (DEHF). Se poate observa că toate aceste cuvinte aparţin mediului agrar, fără legături cu cel militar. Lat. mil. *sicilis*/dr. *seceră* n-a putut fi înlocuit de dr. (< sl.) *coasă.* Avea memorie.

7. Dr. *a secera* este considerat în REW (7900) şi DER (7655) ca derivat al dr. *seceră.* Mai curând verbul este moştenit din lat. pop. **sicilare* (DEX). Acesta provine din lat. cl. *sicilire* „a tăia cu secera", care este derivat din lat. *sicilis* (DEL, p. 623).

Opinăm că derivarea de la denumirea unei arme *(sicilis)* – care provine tot de la o armă *(sica)* – i-a asigurat continuitatea în limbajul de frontieră (militar) din latina dunăreană şi, apoi, în română.

În limbile romanice occidentale (cu excepția unor dialecte italiene, probabil influențate de limbajul unor veterani), lat. cl. *sicilire/*lat. pop. **sicilare* nu au fost continuate. Pentru sensul „a secera" sunt utilizate formele: sp. *segar* provenit din lat. *sĕcare* „a scurta" (DCELC); *it. falciare,* pg. *foiçar* şi fr. *faucher,* continuate din lat. pop. **falcare* – derivat din lat. *falx, -cis* „coasă" – care a înlocuit lat. *sĕcare* (DEHF).

Ca urmare a provenienței sale armate ancestrale (lat. *sica* > lat. *sicilis/*sicilare* > dr. *a secera*), forma dr. *a secera* rememorează – şi astfel a putut primi, cu uşurință, până în contemporaneitate/modernitate – indici semantici de o violență extremă, precum: „a nimici", „a anihila", „a rade de pe suprafața pământului", „a trage cu o armă automată deplasându-o în plan orizontal" (DER şi DEX).

8. *Concluziile* confirmă premisele cercetărilor. Dr. *a apleca, a cumpli, a (în)dupleca, lingură, a peți, seceră* şi *a secera* sunt moştenite (şi ele) din limbajul de grup militar roman şi/sau daco-roman.

Româna – ca singura continuatoare a unei latine de frontieră/militare, celelalte regiuni de frontieră ale Imperiului Roman din Europa (Panonia şi Renania), Africa şi Asia nemaifiind astăzi romanice – *trebuia să păstreze vestigii ale limbajului militar roman, pe care să le fi continuat rezistența daco-romană* la atacurile seculare ale triburilor barbare, pentru salvarea obştilor, cu vieți (implicit etnice) şi pământuri. Prin cercetările prezentate în cele 5 articole aparținând temei pe care ne-am propus-o, am evidențiat atât numeroase modificări semantice de mediu militar specifice românei, cât şi unele cuvinte militare latine păstrate numai în română, contribuind şi la înțelegerea particularizării românei în aria neolatinității. Rezultatele obținute prezintă nu numai interes lingvistic, ci şi istoric, ele propunând informații asupra vieții sociale şi perenității populației nord-dunărene romanizate, într-o perioadă aproape lipsită de documente.

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Capidan, *Raporturi* = Th. Capidan, *Raporturile lingvistice slavo-române. Influenţa română asupra limbii bulgare,* Cluj, 1923, p. 232.

CDDE = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, *Dicţionarul etimologic al limbii române. Elemente latine (A – Putea),* Bucureşti, 1907 – 1914.

DCELC = I. Corominas, *Diccionario critico etimológico de la lengua castellana,* Berna, 1954 – 1957.

DEHF = J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat, *Dictionnaire étymologique et historique du français,* Paris, Larousse, 1996.

DEI = C. Battisti, G. Alessio, *Dizionario etimologico italiano,* Florenţa, 1950 – 1957.

DEL = A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots,* Paris, 1959.

DER = Al. Ciorănescu, *Diccionario etimológico rumano,* Tenerife, 1966.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionar explicativ al limbii române*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române,* Bucureşti, Editura Academiei Române, 1965 şi urm.

Drăganu, *Rom.* = N. Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi onomasticei,* Bucureşti, 1933, p. 85-86.

EWR = S. Puşcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache,* Heidelberg, 1905.

Guţu, DLR = G. Guţu, *Dicţionar latin-român,* Bucureşti, 1983.

ILR = Al. Rosetti, *Istoria limbii române.* I. *Limba latină,* Bucureşti, 1938.

NDELP = R. Fontinha, *Novo diccionário etimológico de la lingua portuguesa,* Porto, f.a.

NGSt = G. Meyer, *Neugriechische Studien,* Wien, 1895, 2, 11.

REW = W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch,* ed. a III-a, Heidelberg, 1931.

ThLL = *Thesaurus Linguae Latinae*, Leipzig, 1900 şi urm.

Bucureşti, str. Dr. Iacob Felix, 61, ap. 41

BDD-A1814 © 2004-2005 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 3.138.125.2 (2024-04-26 19:18:36 UTC)